

Кыргыз Республикасынын жана билим берүү министрлиги
Ош Мамлекеттик Университети Медицина факультети
“Ортопедиялык стоматология, ортодонтия курсу менен” кафедрасы

КАФЕДРАНЫҢ ПАСПОРТУ

Ош 2023-жыл

Стоматология кафедрасынын тарыхы

ОшМУнун медицина факультетинин стоматология кафедрасы 1999-жылы ачылган. Стоматология бөлүмүнө 1-сентябрда 24 студент кабыл алынган. «Стоматология жана нормалдуу физиология» кафедрасы түзүлүп медицина илимдеринин кандидаты, доцент Арстанбеков М. кафедра башчысы болуп дайындалган.

2005-жылы 120 студент кабыл алынып, Стоматология кафедрасы эки кафедрага бөлүнгөн:

1. «Терапиялык жана ортопедиялык стоматологиясы ортодонтия курсунун негизинде» кафедрасына, кафедра башчысы болуп, медицина илимдеринин кандидаты, доцент М.А.Арстанбеков дайындалган.
2. «Хирургиялык стоматология жаш курактагы стоматология курсунун негизинде» кафедрасына, кафедра башчысы болуп, м.и.к. ага окутуучу Ешиев А.М. дайындалды. 2005-жылы ОшМУнун окумуштуулар кеңешинин чечими менен (2005-ж. 24.06. №9 буйругу) жана ОшМУнун ректорунун 2005-жылдын 18-июнундагы №145 буйругу менен ОшМУнун стоматология факультети болуп түзүлгөн. Факультеттин деканы доцент Арстанбеков М.А. дайындалган. (Приказ №146, 18.07.2005 жыл).

2006-жылы стоматология факультети жабылып, ОшМУнун медициналык институтунун стоматологиялык кафедрасы болуп калтырылып, кафедра башчылыгына м.и.к., доцент Арстанбеков М.А. дайындалган.

2008 - жылы стоматология адистиги кайрадан ачылып, мурда башка ЖОЖдорго которулган студенттер ОшМУнун медицина факультетинин стоматология адистиги бөлүмүнүн 2-3-курстарына которулуп келишкен. Кафедра башчысы болуп доцент Арстанбеков М.А. дайындалган

2011 жылы 28 – октябрда №574 буйрук менен стоматология кафедрасы экиге бөлүнгөн:

1. «Ортопедиялык жана терапевтикалык стоматология» кафедрасы, кафедра башчысы профессор Арстанбеков М.А.
2. «Хирургиялык жана курактык стоматология курсу» кафедрасы, кафедра башчысы доцент Мамажакып уулу Ж.

Кафедрада 1 “Кыргыз Республикасына эмгек сиңирген врач” 1 илимдин доктору 3 илимдин кандидаттары эмгектенген. Алар төмөндөгүлөр:

1. Арстанбеков М.А. “Кыргыз республикасына эмгек сиңирген врач”, профессор.
2. Ешиев А.М.. Саламаттыкты сактоонун мыктысы, медицина илимдеринин доктору, доцент.
3. Мамажакып уулу Ж. медицина илимдеринин кандидаты, доцент.
4. Исмаилов А.А. медицина илимдеринин кандидаты, доцент.
5. Сыдыков А.М. медицина илимдеринин кандидаты, доцент.

2011- жылдын (№700 16.12.2011 ж буйрук) менен “Ортопедиялык жана терапевтикалык стоматология” кафедрасынын башчысы болуп м.и.к., Исмаилов А.А. дайындалган.

22.12.2016-жылдын №1336 буйруктун негизинде медицина илимдеринин кандидаты, доцент Исмаилов Алимбек Адылбекович конкурстук шайлоодогу жашыруун добуш берүүдө 121 добушка ээ болуп, Медицина факультетинин декандык кызмат ордуна шайланды. Кафедра башчы кызмат оорунан бошотулду (№1336 22,12,2016).

22.12.2016-жылдан баштап № 1338 буйругу менен конкурстук шайлоого чейин Арстанбеков Маматжан Арстанбекович “Ортопедиялык жана терапевтикалык стоматология” кафедра башчысы болуп дайындалган.

12.07.2022-жыл № 2788-ФЧД/22 буйругу менен м.и.к., доцент Арстанбеков Маматжан Арстанбекович “Ортопедиялык жана терапевтикалык стоматология” кафедра башчысы болуп дайындалган.

2023- жылы 8-июль №3102-ФХД/23 буйруктун негизинде 1.“Ортопедиялык жана терапевтикалык стоматология” жана “Хирургиялык жана курактык стоматология курсу” кафедралары үчкө бөлүндү

“Ортопедиялык стоматология, ортодонтия курсу менен” кафедрасы, кафедра башчысынын милдетин аткаруучу улук окутуучу Арстанбеков С.Р.

“Терапевтикалык стоматология, балдар терапевтикалык стоматология курсу менен” кафедрасы, кафедра башчысынын милдетин аткаруучу доцент м.и.к., Мырзашева Н.М.

“Хирургиялык стоматология, балдар хирургиялык стоматология курсу менен” кафедрасы, кафедра башчысынын милдетин аткаруучу улук окутуучу м.и.к., доцент Пакрыов Ж.К.

ОшМУнун медицина факультетинин стоматология адистиги боюнча 1-курстан 5-курска чейин. Арабиядан, Пакистандан, Непалдан, Индиядан Россия, Украина, Белоруссия, жана башка жакынкы Казахстан, Өзбекстан, Таджикстандан келген студенттер билим алышат.

Бүтүрүүчүлөр туралуу маалыматтар “Ачылгандан азыркы кезге чейинки жалпы сандык маалымат, ийгиликтүү бүтүрүүчүлөр).

2003-2004 жылы 24 студент.

2004-2005 жылы 32 студент.

2005-2006 жылы 51 студент.

2008-2009 жылы 50 студент

2009-2010 жылы 50 студент

2010-2011 жылы 34 студент

2011-2012 жылы 50 студент

2012-2013 жылы 71 студент

2013-2014 жылы 80 студент

2014-2015 жылы 79 студент

2015-2016 -жылы 98 студент

2016-2017 жылы 189 студент

2017-2018 жылы 147 студент

2018-2019 жылы 176 студент

2019-2020 жылы 199 студент

2020-2021 жылы 171 студент

2021-2022 жылы 177 студент

2022-2023 жылы 201 студент

18-жыл ичинде жалпысынан 1879 студент окууну аякташкан алардын арасынан 3 илимдин кандидаты, 30 ашык бүтүрүүчү аспирантурада окушат, 50 ашык бүтүрүүчү өз алдынча клиника ачкан, Алардын ичинен ОшМУнун Эл аралык медицина факультетинде, медицина факултетинде, Жалалабад, ош шаарында жайгашкан медициналык колледжинде, жеке медициналык колледждерде окутуучу

болуп иштеп жатышат. Жалпысынан бизден бүтүшкөн студенттер 95 пайызы иш менен камзсыз болушкан.

Кафедра жөнүндө маалымат

№	Кафедралар	жалпы ПОК	Доцент к.м.н.,	к.м.н., ага окутуучу	к.м.н., окутуучу	ага окутуучу	Окутуучу	Окутуучу совместитель	Окутуучу ассистент	Методист	Лаборант Тиш техниги
1	Ортопедиялык жана терапевтикалык стоматология	13	1	1	1	1	8	1	1	1	1
	Жыйынтыгы	15									

Штаттык формуласы

№	Фамилиясы, аты, атасынын аты	Кызматы	Окуну аяктаган мөөнөтү	Жашаган дареги, телефону	Туулган жылы	ОшМУга кызматка кирген мөөнөтү	Жалп ы пед.ст ажы
1.	Абдирасулова Таттыбубу Абдирасуловна	окутуучу	ОшМУ 2017ж	Ош.ш. Ленина 170 уй 22 батир (555) 640083	04.04.1995.	2018 жыл	4 жыл 10 ай
2.	Абдуллаева Камилла Абдумажитовна	окутуучу	2007ж КГМА	Ош.ш. Алайская 35 Г уй 12 батир (555) 86 31 08	31.08.1986.	2008 жыл	15 жыл
3.	Акунов Нурсулган Акунович	окутуучу	ОшМУ 2014ж	Ош.обл., Жапалак айыл окумоту Кенеш А. (551) 41 51 53	14.03.1991.	2015 жыл	8 жыл
4.	Арстанбеков Маматжан	м.и.к., доцент	1974ж КГМИ	Ош шаары Исанова 75/10 (770) 70 92 22. (557) 70 92 22 Раб:(3222) 4 57 98	25.05.1947.	2001 жыл	43жыл
5.	Арстанбеков Сабырбек Рустамович	улук окутуучу	2007ж КГМА	Ош шаары Масалиева 110уй 7 батир (772) 23 51 55	18.07.1982.	2008 жыл	15жыл
6.	Ахматов Абдихалил Толобаевич	окутуучу	КГМИ 1982 ж	Ош.ш., мушкетов к, 14, 12 батир (550) 17 90 68	25.03.1960	2013 жыл	10жыл
7.	Боркулов Алмаз Абдимаматович	окутуучу	КГМИ 1991ж	Ул Подгорная №75 (550) 00 18 87	23.07.1967.	2012 жыл	11жыл
8.	Исраилов Бакыт Абдыхапизович	окутуучу	ОшМУ 2017-ж	Ош.ш. Шакирова 19/10 (554) 47 47 00	20.04.1994.	2018 жыл	4 жыл 10 ай
9.	Сыдыков Абдимамет Маметибраимович	(м.и.к.,) совместитель,	КГМИ 1996ж	Салиева к. 40/40 (772) 33 04 82	16.01.1971.	2012 жыл	11жыл
10.	Смагулов Эржан Бекенович	окутуучу	КММА 2019 ж	Ош шаары Исанова 75/10 (0700) 426 150	17.08.1996.	2020-жыл	3жыл
11.	Маматкулов Шахобидин Абдувахидович	ассистент- стажер	ОшМУ 2020ж	Ош шаары, подгорная 98 а/52 (554) 99 09 60	14.09.1997.	2020-жыл	1
12.	Алтыбай уулу Альберт	окутуучу	ОшМУ 2020ж	Ош шаары, А. Шакирова.к.№52 (755) 60 67 90 (997) 60 67 90	27.05.1997.	2022-жыл	1
13.	Пақыров Женишбек Каракозиевич	улук окутуучу м.и.к.,	КГМИ 1992 ж	Ош шаары Исанова 75/1 (778) 30 12 22	01.11.1965.	2000-жыл	20
Көмөкчү персоналдар							
1	Эргешова Айзирек Жайлобаевна	Методист	ОшМУ 2011-ж	Ош.ш., Аматава к 1 ,30-батир. (779) 21 26 30	12.04.1986.	2011жыл	12жыл
2	Аблаз уулу Манас	Лаборант	ККМУ 2002-ж	Ош.обл Кара-суу р-ну, Мады А.,Кыргыз-Чек уч (0774) 58 10 72	29.01.2021.	2020жыл	3 жыл

кафедранын профессордук окутуучулук курамы.

“Ортопедиялык стоматология, ортодонтия курсу менен” кафедрасы төмөнкү багыттагы дисциплиналар боюнча студенттерге сабак өтүшөт

Дисциплина	дисциплинанын кыргызча аталышы
3-семестр	
материаловедение	материал таануу
4-семестр	
фантомный курс	фантомдук курс
5-семестр	
ортопедическая стоматология	ортопедиялык стоматология
6-семестр	
ортопедическая стоматология	ортопедиялык стоматология
7-семестр	
ортопедическая стоматология	ортопедиялык стоматология
8-семестр	
ортопедическая стоматология	ортопедиялык стоматология
детская стоматология (ортодонтия)	балдар стоматологиясы (ортодонтиясы)
производственная практика "помощник врача-стоматолога ортопеда"	өндүрүштүк практика врач-стоматолог ортопедтин жардамчысы
9-семестр	
ортопедическая стоматология	ортопедиялык стоматология
детская стоматология (ортодонтия)	балдар стоматологиясы (ортодонтиясы)
10-семестр	
ортопедическая стоматология	ортопедиялык стоматология
Ортопедическая ЧЛЮ	ортопедиялык бет жаак болугу

Кафедрасынын изденүүчүлөрү.

Кафедранын илимий багыттагы темалары:

1. М.А.Арстанбеков темасы: “Влияние солей тяжелых металлов на органы и ткани полости рта принципы рационального протезирования”.
2. А.М.Сыдыков темасы: “Клиника эпидемиологические и организационные аспекты оптимизации страховой стоматологической помощи населению Южного региона в переходной период социально-экономического преобразований в КР»
3. С.Р.Арстанбеков темасы: «Факторы влияющие на распространенность, прогноз и результаты лечение злокачественных опухолей слюнных желез в Кыргызстане» Кыргыз Республикасынын элдерине стоматологиялык жардам көрсөтүү жана социалдык-гигиеналык изилдөө жүргүзүү;
4. К.А.Абдуллаева темасы: «Нуждаемость в ортодонтической помощи детей школьного возраста и современное состояние ортодонтической службы в городе Ош»,
5. Жумакадырова Д.А. темасы: «Сравнительные аспекты лечение периодонтита с применением колапальным гелем»,
6. Акуновдун Н.А. темасы: «Сравнительный анализ минерального состава воды КАРА-ШОРО на твердые ткани зубов»,
7. Абдирасулова Т.А. темасы: «Влияние различных энергетических напитков на твердые ткани зубов у студентов Ошского государственного университета»

Кандидаттык темасын коргогондор:

2013 -жылы изилденүүчү Сыдыков А.М. кандидаттык диссертациясын жактады.

Темасы: “Клиника эпидемиологические и организационные аспекты оптимизации страховой стоматологической помощи населению Южного региона в переходной период социально-экономического преобразований в КР» Илимий жетекчиси профессор Юлдашев И.М.

2023-жыл изилденүүчү Пақыров Женишбек Каракозиевич кандидаттык диссертациясын жактады. Темасы: «Клинико-эпидемиологические аспекты стираемости твердых тканей зубов у жителей южного региона Кыргызстана» илимий жетекчиси профессор Ешиев А.М.

Кафедранын ээлеген жааматы, регион аралык конференцияларга активдүү катышышат.

2003-жыл 6-8-июнда Бишкек шаарында откон Кыргыз республикасынын ассоциациясынын “Кыргызстанда жана Борбордук Азия өлкөлөрүндө жалпы стоматологиянын өсүп-өнүгүшүнүн келечеги” деген I-съездинин жана Борбордук Азия өлкөлөрүнүн стоматологдорунун Эл аралык конференциясы.

2005-жылы 17- сентябрда Ош шаарында Кыргыз Республикасынын стоматологиялык ассоциациясы тарабынан откорулгон “ Проблемы и перспективы развития сельской детской стоматологии” II- кангрес.

2008-жылдын 15-16- октябрда Ош шаарында стоматология кафедрасынын жамааты Ош областтык стоматологдор ассоциациясы менен бирдикте ОшМУнун базасында «**Стоматология кечээ, бүгүн жана эртең**» деген аталыштагы стоматологдордун илимий-практикалык конференциясын өткөрүштү жана жалпы коллектив катышышты.

2009-жылы 17-18 -сентябрда Ысык-Көл областынын Чолпон-Ата шаарында өткөн Кыргыз Республикасынын стоматологиялык ассоциациясынын II конгрессине катышышты.

2010-жылдын 1-2-февралында Ош шаарында ОшМУнун жыйындар залында Түштүк Корея жана Америка мамлекеттеринин стоматолог-врачтарынын катышуусунда өткөн Эл аралык конференцияга катышышты.

2011-жылы 28-майда Ош шаарында кафедранын жааматы стоматологиялык ассоциация менен биргеликте ОшМУнун 60 жылдыгына арналган Кыргыз республикасынын стоматологдорунун VIII- конгрессин уюштуруп “Мамлекеттик тил жана Стоматология 2011” деген темада Ош шаарында өткөрдү. VIII конгресстин тутамында студенттик илимий практикалык конференция уюштурулуп ага КММА , КОСУ жана ОшМУнун медицина факультетинин студенттери катышышты.

2012-жылы 20-октябрда Бишкек шаарында Кыргыз Республикасынын стоматологиялык ассоциациясы тарабынан откорулгон “Бет жаак хирургия кызматынын 50 жылдык мааракесине арналган” Кыргыз Республикасынын стоматологиялык ассоциациясынын IX конгрессине катышышкан.

2017-жыл 11-12- марта Ош шаарында ОшМУда откорулгон Кыргыз Республикасынын стоматологиялык ассоциациясы, жана ОФЦРОС тарабынан откорулгон “Состояние и перспективы развития стоматологии и имплантологии” аттуу Эл-Аралык илимий-практикалык конференцияга катышышкан

2018-жыл 3-4-майда Озбекстан республикасынын Ташкент шаарында откон II-Республиканский конгресс стоматологов “Актуальные проблемы стоматологии и челюстно-лицевой хирургии” аттуу конгреске катышып келишти.

2018-жыл 17-октябрда Бишкек шаарында “Кыргызстан республикасынын стоматологиялык учурдагы маселелери” деген темада Кыргыз республикасынын стоматологиялык ассоциациясынын XIII конгрессине катышып келишти

2019-жыл 20-21-сентябрь Жалао-Абад шаарында “Кыргыз Республикасындагы стоматологиянын абалы жана өнүгүү перспективалары” аталыштагы XIV конгрессине катышып келишти.

2019-жыл 2-3 май Ташкент шаарында “Актуальные проблемы стоматологии и челюстно-лицевой хирургии” аталыштагы III-международный конгресске катышып келишти.

28.01.2019. 08.02.2019. Ахматов Абдихалил Толобаевич Беларусский государственный медицинский университетине барып повышение квалификациядан отуп келди.

2020-жыл 26-октябрь Бишкек шаарында “Стоматологиялык ооруларды комплекстүү дарылоодо заманбап ортопедиялык стоматологиянын ролу жана жетишкендиктери” аталышындагы ортопедиялык стоматология кафедрасынын 40-жылдык маарекесине арналган эл аралык илимий-практикалык конференциясына катышып келишти.

2022-жыл 12-февраль Бишкек шаарында КГМА лекциондук залында. «Кариести алдын алуу жана стоматологиядагы негизги ооруларды пандемия учурунда алдын алуу, жана ВИЧ жана гепатит ооруларынын осушу.» I-Эл аралык илимий практикалык стоматологиялык конференцияга катышып келишти.

2022-жыл 4-май Бишкек шаарында Тишти профессионалдуу агартуу боюнча семинарга катыштышып келишти.

2022-жыл 27-28- май Бишкек шаарында КГМА лекциондук залында. Стоматологиялы факультеттин 60-жылдыгына жана САКР дын биринчи президентти С.Б Орозбеков жаркын элесине арналган XV-Эл аралык илимий практикалык стоматологиялык конференцияга катышып келишти.

2022-жыл 10-11-июнь айында Андижан облустунда болуп откон Узбекистан Республикалык Эл аралык илимий практикалык конференция “Жогорку иновациялык технологияларды профилактикалык медицинада колдонуу” катышып келишти.

2023-жыл 16-21-январь Узбекистан Республикасы Ташкен шаарында “Стоматология балдар стоматологиясы жана ортодонтия” кафедрасында проф С.А.Гафаровдун “Снятие функционального оттиска с беззубых челюстей” боюнча (36 кредиттик) 36 сааттык квалификациясын өркүндөтүү курсунан өтүп келишти.

2023-жыл 30-сентябрь Ош шаары Ош Мамлекеттик Университетинин медицина факультети “Эл аралык ” 8 сааттык конференцияга катышышты, уюштурушту.

Кафедранын аудиторьялык фонду

Стоматология адистигинин материалдык техникалык базасын чындоо жана өркүндөтүү максатында

2014-жылдын 25-октябрь куну ОшМУнун жетекчилигинин чечими менен курулуш иштери

жүргүзүлүп, заманбап технологиялар менен жабдылган,

стоматологиялык окуу илимий клиникалык борбору түзүлдү. Борбордун имараты 3 кабаттан туруп жалпы аянты – 2275,6 м,кв.

Имаратта “Ортопедиялык жана терапевтикалык стоматология”,

“ Хирургиялык жана курактык стоматология ” жана дипломдон кийинки билимди өркүндөтүү кафедралары жайгашкан.

Окуу базасы санитардык-гигиеналык талаптарга, өрт коопсуздугун сактоо эрежелерине жооп берет. Окуу процессинде студенттердин толук билим алып, өз алдынча иштеп, окуу процессин ийгиликтүү жүргүзүшүнө толук шарт түзүгө керектүү жабдыктар жана материалдар даярдалган. Фантомдук каанада окутуу үчүн 18-муляждар, Жаак- беттин модели, стоматологдар үчүн универсалдык фантомдордун саны 81, баш сөөгү-8 даана, баш сөгүнүн бөлүктөрү -2 даана, жасалма тиштер- 4 даана, (10 эсе чоңойтулган).

Ошондой эле Ош областык стоматология поликлиникасы, Ош шаардык №1, №2 стоматологиялык полкникасы, Дарылоону акы төлөө жолу менен жүргүзүлгөн поликлиника, областтык оорукананын 30 орундуу стоматологиялык бет-жаак хирургиялык бөлүмү менен келишим бар.

Билим сапатын көтөрүү, окуу процессин эффективдүү жетектөө максатында кафедрада усулдук көрсөткүчтөр иштелип чыккан.

1. Модулдук-рейтингдик система;
2. Зачеттук-экзамендик сессия;
3. Студенттердин өз алдынча иштөөсүн кабыл алуусунун жобосу.

Кафедра мамлекеттик программаларды ишке ашырууга да активдүү катышат. Кафедранын эмгек жамааты каржылоонун кошумча булактарын издеп, Ата Мекендик жана чет элдик гранттар менен активдүү иш алып барат. Жакынкы жана алыскы жогорку окуу жайлары менен тыгыз байланышта. Алар: КММА (Бишкек)., Кыргыз Славян Университети (Бишкек)., Андижан, Ташкент, Бухара, Мамлекеттик Университети (Озбекстан)., Уралский государственный медициналык университет (Россиянын).Түштүк Корея жана Америка,. Туркия.,

№	Аудитория	Вместимость (ауд. орун)	Площадь	Спецификация лек, лаб.	Окутуучулар
1	101 а) б)	15 студент	48 м2	Практикалык	Исраилов Бакыт Абдыхапизович
2		15 студент			Смагулов Эржан Бекенович
3	102	15 студент	36 м2	Практикалык	Акунов Нурсултан Акунович
4	105	15 студент	36 м2	Практикалык	Абдуллаева Камилла Абдумажитовна
5	106 а)	15 студент	24 м2	Практикалык	Маматкулов Шахобидин Абдувахидович
6	202	15 студент	36 м2	Практикалык	Ахматов Абдихалил Толобаевич
7	204		16 м2	методист	Эргешова Айзирек Жайлообаевна
8	205		36 м2	кафедра башчы	Арстанбеков Маматжан Арстанбекович
9	206	15 студент	48 м2	Практикалык	Арстанбеков Маматжан Арстанбекович
10	207	15 студент	16 м2	Практикалык	Алтыбай уулу Альберт
11	107		22 м2	Лаборатория	Аблаз уулу Манас
12	312		162 м2	Чон лекциондук зал	
13			18 м2	Ажат кана	
14	307	15 студент	36 м2	практикалык	Абдирасулова Таттыбубу Абдирасуловна
15	305	15 студент	30 м2	практикалык	Боркулов Алмаз Абдимаматович
16	205	15 студент	36 м2	Практикалык	Пакрыов Женишбек Каракозуевич
17	301		27 м2	залалсыздандыруу	

М т р и л д ы к т н и к ы к б з

	Оргтехниканын аталышы	саны
1.	компьютер	4
2.	принтер	3
3.	китеп шкаф	2
4.	кийим шкаф	3
5.	стол преп.	11
6.	стол одно тумбой	14
7.	стул форум (окутуучунун столу)	16
8.	доска	2
9.	блок жаны	27
10.	блок эски	16
11.	Визиограф	1
12.	Интерактивдүү доска	1
13.	проектор	1
14.	бор машина	9
15.	Стоматологиялык фантом	1
16.	Стоматологиялык стол (айнек)	3
17.	Шкаф стерилизациялык	1
18.	Пескоструйный аппарат	1
19.	Компрессор сжатым воздухом	6
20.	Печь для обжарке керамики	1
21.	Кости черепа	1
22.	Тренажер универсал	1
23.	Кварсовый шкаф	4
24.	Телевизор	2

**Стоматология кафедранын дареги: Кыргыз Республикасы 714000,
Ош ш., Масалиева пр. 80/1, телефондор: (032222) 2-85-80, 2-85-94.**

“Ортопедиялык стоматология ортодонтия
курсу менен” кафедрасынын
кафедра башчысынын милдетин аткаруучу
улук окутуучу: _____

Арстанбеков С.Р.